

RM 181 300/13

13

M I D Ő N

A

M É L T Ó S Á G O S

RAKOCZI

FERENCZ,

VALASZTOT ERDELYI

F E J E D E L E M

Halotti Temetésével

NAGY HIRREL TűNDŐKLŐ

FEJEDELMI RAKOCZI HAZANAK

C Z I M E R E S

S A S S A

Szomorú Szárnyait

le-eresztette;

Igy Predicállot Cassán

P Á T É R K Y S S I M R E

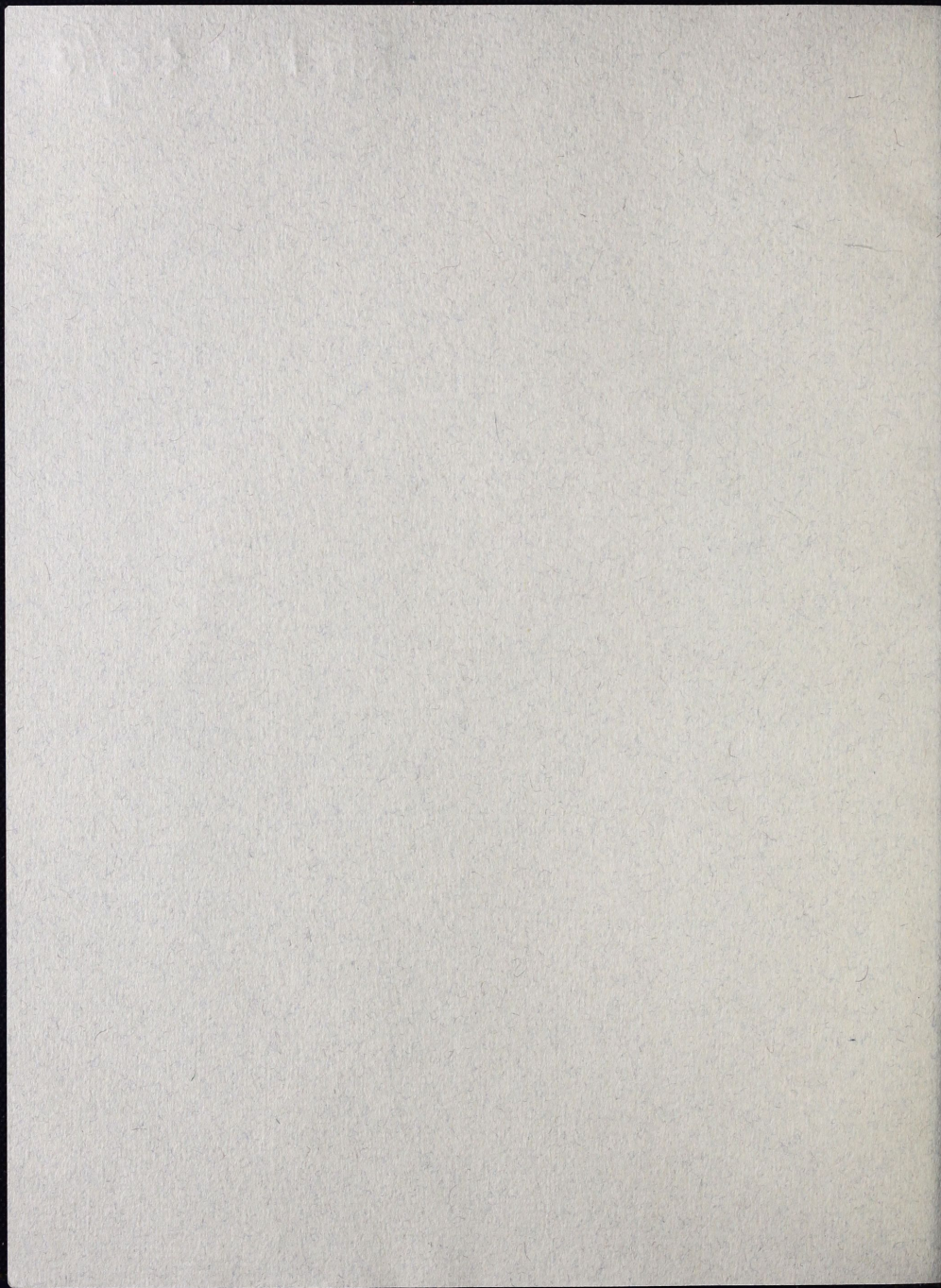
J E S U I T A

1677 Esztendőben, Junij.

J 1217

LÓTSÉN NYOMTATT: BREWER SAMUEL által.

M I D Ő N

A

M É L T Ó S Á G O S

R A K O C Z I

F E R E N C Z,

V A L A S Z T O T E R D E L Y I

F E J E D E L E M

Halotti Temetésével

~

NAGY HIRREL TŰNDŐKLŐ

F E J E D E L M I R A K O C Z I H A Z A N A K

C Z I M E R E S

S A S S A

Szomorú Szárnyaít

le-eresztette;

Igy Predicállot Cassán

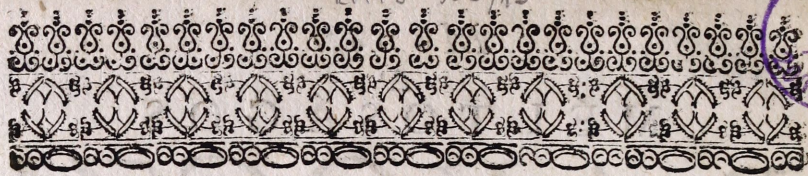
P Á T É R K Y S S I M R E

J E S U I T A

1677 Esztendőben, Junij.

LÓTSÉN NYOMTATT: BREWER SAMUEL által.

ALAZATOS AIANLÓ LEVELEM,

A'

MELTOSAGOS NAGY HIRŰ
S' NEVEZETŰ FEJEDELMI
RÁKOCZI HAZHOZ.

*Z boldogtalan idő, s' azt szerző
fortélyos Elmék miat, a' MELTOSAGOS R. F. V. E. FEJEDELEMNEK,
Világi mód-szerűt hozzája illendő Pompás TEMETÉSET véghez vihettek, igaz Anyai szeretettel tellyes keferedet ANNYA, és kedvedre tartot szerelmes FELESEGE. De, Sapientia hujus mundi, stultitia est apud Deū, 1. Cor. 3. e' Világ bölcsesége bolondság lévén az Istennél, Istenes bölcseséggel (Nevednek meg-felelvén Sophia Bölcsesség) oly módot javallottát, hogy még eddig én tuttomra senki Magyar Országban kedveset ilyen ékes Pompával nem temette, mint TI MELTOSAGTOK, két keferedet FEJEDELMIASZONTOK. Mert valamint hogy a' Lélek*

OLDAL...
KÖNYVTÁR...
KÖNYVTÁR

lek nemessebb Isten elött-is a' Testnél, úgy annak
ékes öltözete-is böcsősebb a' Testnek minden ki-
gondolható, gazdagsággal felcsinosított pom-
pás ruházattyánál, lévén arra Meny-ország-
nak a' Lelki ékeesség. Nem látot e' Világ soha
méltóságosabb és ékeesebb Lelki öltözetet az Oltári-
Szentségnél a' Szent áldozatban; midőn az Ar-
tatlan Bárány felmutattatik a' Világ bűneiért,
s' annak érdeme és szépsége a' Lelek ruházatitik:
In quo sunt omnes thesauri sapientix & sci-
entix absconditi, Ad Coloss. 2. Kiben a' böl-
cseségnek, és tudománynak minden kincsei el-rejt-
ve vannak. Ezzel a' drága kintses öltözettel
ékesítettet-fel a' MELTOSAGOS R. F. F. Lelke, úgy
hogy minden Esztendőben napokra el-ösztván,
Ezer MISE mondattasék érte, mindenkor
Halála és Temetése bődög emlékezetben lévén.
Allapodgyál-meg. Sába Királyné Aszony, vég-
hetetlen sok Aranyat és drága Kőveket virvó Te-
véiddel, és nagy bölcseségeddel e' Világi Salamon
Király előt, 3. Reg. 10. Imé tekintetesebb bölcse-
séggel és méltóságosabb s' böcsősebb kincsel mutogat-
tyák-bé magokat a' Mennyei Salamon előt e' két
FEJEDELMI ASZONYOK. O bődög Ala-
misnából álló Fundatio! O méltóságos és min-
den Világi gazdag Temetségeket fellyúl-halladó

Halotti-Pompa! O Egig dicsiretre méltó Aszo-
nyit elmének találmanya! O szerelmes Anyjá-
nak és Feleségének igaz szereteti! Mely két
Méltóságos Fejedelmi Aszony Istenes cseleked-
tire, méltán fordithattya szemét, és gondolattját
függesztheti egész Magyar Ország. Mondha-
tom-is Sz. Pállal: Infirma mundi elegit Deus,
ut confundat fortia, 1. Cor. 1. a Világ erőtle-
nit választotta az Isten, hogy meg-szégyenicse
az erőseket. En pedig, hogy Méltóságos Fe-
jedelmi Házatokhoz-való már számos esz ten-
dők-béli Igaz s' Alázatos köteletségemet tovább-
is bizonyítsam, Vegye kedvessen ezen Munká-
mat-is Ti Méltóságtok, kívánván Lelki s' Testi
igaz örömet a Szívek Vigasztalójátul Nagyság-
tok Méltóságának.

Nagyságtoknak

mint. kegyelmes ASZONYIMNAK

Lelki Attya és Alázatos Szolgálója

Pater Kys Imre.

PRÆ-

PRÆDIKATIO.

O mors quam amara est memoria tua,
homini pacem habenti, in substantijs
fuis. Eccl. 41.

O halál mely keserves a' te emlekezeted, az
é javaiban békecsége lévd embernek. Jesus
Sirák. 41.

Z nagy hatalmu Fölséges Isten
ki-adatot decretumának ellen-
írásával, a' Paradicsomi almá-
nak étele, meg-böcsülhetetlen
károkat hozza nagy sűrűséggel
első Atyánkra s' Anyánkra, és következen-
dő-képpen az egész emberi-nemzetre. Mely
réánk hárúlt károk-közzül, nem utolsó az ér-
telemben és itéletben-való fogyatkozás. Mi-
dön mayd közönségessen az ártalmast hafz-
nosnak, s' az hafznost ártalmasnak; az jót
rosznak, s' az roszzat jónak itili az ember.
Kire nézve méltó Sz. Dávidnak az emberek
ellen-való panaszza ily szókkal: *Mendaces
sunt hominum in stateris, Psal. 61.* Hazugok az

emberek fiaí a' mérő-serpenyőkben. az az: Hamissan fontollyák-meg a' dolgokat, mert sokszor a' vizi-buboréknyi nyomó, és kordé s' katyma dolgokat, igen nagyra böcsüllik, s' a' valóságos böcsös és igaz dicfíretet érdemlőket semmire tartják és meg-vetik.

Ezen meg-vefztegetet itiletből vett eredetet az Haláltul-való irtózó és rettenetes félelem, és csak emlekezetinek-is keferű-vólta, midőn minden világi rofznál rofzszabnak tartván az Halált az emberek, azt akarnák, hogy e' földi jókban el-merűlt lelkeknek, magok itileti-szerént-való csendes életek folyását (kik ilyen-képpen bölcselkednek: *Cælum Cæli Domino, terram autem dedit filijs hominum, Psal. 113. Az Egek Ege az Uré, a' földet pedig az, emberek fiainak attá*) csak külső-képpen féérdegelné az Halálról való elmélkedés.

De ha igaz fontra vetnék az emberek az életet és halált, hajó itiletet tennének mind a' kettő felől; ha mind kettőből következődő jókat és rofzszakat meg-vífgálnának: ottan mingyárt meg-fordítanák a' Jesus Sirákigéit, és azt mondanák: *O mors quam dulcis est memoria tua! O halál mely édes, mely kellemetes a'*

te emlekezeted, és nem keserű! Mert a' mit mayd
közönséges értelemből és itéletből életnek
fzoktak az emberek nevezni, fokkaligazábban
mondhatnak halálnak, és az halált életnek, Sz.
Pálnak amaz ohaytására-nézve: *Infelix ego
homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus?*
Rom. 7. En szerencsétlen ember! ki szabadit-meg
engem halálnak testéből? az életet halálhaglél-
kának nevezi; bizonyittya-is azt, az oránként-
való praxis és tapasztalás-is, midőn láttyuk
hogy e' Világon-való élet, fzünetlen-való ha-
lál, életünknek rövidvöltáranézve.

Sőt a' mint Justinus Martyr, és Irenæus
L. 5. *contra Hæres.* szép okoskodással efzek-
ben vették: minekutánna első Szüléinkre a'
Paradicsomban el-követet szerencsétlen nya-
lánságért, az Halálnak sententiája ki-monda-
tot; az Isteni bölcseségnek fontolása fzerént,
csak egyetlen-egy ember sem vólt, a' ki egy
egész napot élt vólna. Mert a' mint a' Királyi
Prophéta, Pfal. 89. és Sz. Péter. *2. Pet. 3.* mond-
gyák: *Unus dies apud Dominum sicut mille anni,
& mille anni sicut dies unus.* Egy nap az Urnál
olly mint ezer esztendő, és ezer esztendő mint
egy nap. Ezer esztendőt pedig fenki nem él-
vén ez árnyék Világon, egy napot sem élt;
bátor

bátor ugyan a' mi számvetésünk szerént 70. 80. 90. 100. esztendőt élt-is. Ehez-való, a' mit a' természetet vizsgáló Plinius ír L. 11. c. 36. Hispanis vize mellett élő egy Hemorobiosnevű Madár felől: a' mely napon az hagnali ékefséggel kezdi életét, azon a' napon az estvéli szomorú sötétséggel végezi élete folyását. Eppen ezē madarka életének módgyára folydogal az ember élete a' szünetlen időnek enyésző vizével, mert a' mint *Isaiás* *Prophéta* kiáltya: *De mane usq, ad vesperam finies me c. 38. Reggeltől fogva est végig el-végezsz engem.* Minden szem-pillantását életünknek az Halállal közölyük, a' mint hogye' jelen-valót is az Halállal osztottuk-fől.

Mind ezek, noha ugy vannak, hogye' nyomorúlt árnyék Világi élet inkább Halálnak mondathatik, s' az Halál életnek; micsoda tehát az oka, hogy annak az Halálnak emlékezeti oly keserű légyen az ő javokban békefséggel élő embereknek, a' mely Halálnak az ő emlékezeti édes s' nem iszonyú más embereknél? Meg-tanullyuk akkor, midőn ez igen keserves nekünk szörző pompát, Oh szomorú emlékezet! A' Méltó-ságos Rákoczi Ferencz Választot Erdélyi Fejedelemnek,

az Haláltul-való semmit nem rettegését, s' nagy Férfiúi resolutióját ki-prædikálom; és meg-mutatom, hogy e' Világi kevés-korig tartó jókban, kelletnél inkább el nem merült; mellyek-is Fejedelmi nagy két Virtusok, szép rendel egybe-szerkeztetet garádicsokkal társaságul több Jóságos cselekedeteket vonszanak magokkal. Azonban egy kis-korig-való csendes figyelmezőst kívánok e' keserves gyászra ószve-gyűlt Keresztyénektől.

Hogy-ha bizonyosan nem tudnák az emberek, mind a' minden-napi experientiából, s' mind az Isten decretumából, hogy meg kelleffek minden embernek egy szer halni: *Statutum est hominibus semel mori. Hebr. 9.* Majd lehetne valami szines mētségek, miért irtóznak az Haláltul, és añak emlekezetitől gondolván: mivel-hogy nem minden embernekkel meghalni, talám én-is azok közzülvaló vagyok. De bizonyos lévén minden, hogy el nem kerülheti az Halál irgalmatlan kaszáját, még-is ugy irtózik, okának kellenni. Meg-mongya a' tőlem föl-vett igékben bölcs Salamon. *Quia pacē habet in sua substantia.* Mert békeffegessen éli az ő javait. Mert maga fogyatkozot itéleti szerént meg-feneklet e' Világi jókban.

Mert csak e' Világon vagon határa boldogh reménségének, testét lelkét éppen abban meritvén, meg-nyúgofztalta, s' attúl nehéz lévén meg-válni, keferüvé lett az ollyan embernél az Halál emlekezeti. Nem-is csuda, mert a' mi el-múlandót mértékletlenül fzeret valaki, maga-is éppen azzá változik, Idvözitökn tanitása fzerént: *Ubi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Matth. 6.* Mert az hol a' kincsöd vagon, ott vagon a' szived-is. Oktató jó Mesterét követvén Sz. Agoston Doctor: *Anima plus est ubi amat, quam ubi animat. L. 4. Confess. c. 6.* Ott vagon inkább a' lélek, az hol fzeret, hogy sem mint ott az hol éltet. Es így a' veszendő gazdagságokban, testi gyengéltetésekben, jó lakásokban, musicában, s' több el-múlandó gyönyörúségekben éppen a' mélységre süllyedet ember, azoktul nehezebben válik meg, mint sem a' test a' lélektül, s' arra nézve a' mi azoktul el-választya, ugy-mint az Halál, azért oly rettenetes és keferü.

De nem tanult vala e' meg-fogyatkozot itiletü emberek Oskolájában, a' Méltóságos RAKOCZI FERENCZ FEJEDLEM, hanem oly jókhoz igyekezett szivét ragasztani, melyektül a' kegyetlen Halálnak ereje semmi képpen

pen el ne szakaszthassa Sz. Pállal: *Certus sum enim, quia neq₃ mors, neq₃ vita.* Rő. 6. Mert bizonyos vagyok, hogy se Halál, se élet az Istentől el nē választhat. Es noha olykor vonta fel kegyetlen Iyját az Halál, midőn mayd fenki meg sem gondolta; mert meg-könnyebbedet vala halála előt; de ugyan el nem alut hogy kéfzen ne várná. Holot azt vehettyük eszünkbe, hogy a' nagy embereket-is csak meg-akarja lopni a' tolvay Halál; és az Isteni bölcs titok az Halálnak bizonytalan orájára nézve itt-is ki-tetczik. *Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quae Pater posuit in sua potestate. Act. 1.* Nē ti dolgotok tudni az időket vagy az alkalmatofságokat, mellyeket az Atya az őñön hatalmábā helyhez tetet. Az emberek előt bé vagyon zárva az Halál orájának aytaja; magánaktartya azt az Isten. *Habeo claves mortis & inferni. Apoc. 1.* Nálam vannak az Halálnak és Pokolnak kulcsai. Az Istennek bölts titkában vagyon el-reyve a' Választottak számá, Halál orája, Itilet napja. Nem-is tudhattya fenki Istennek meg-jelentése-nékül Halálnak oráját s' esztendejét. *Numerus annorum incertus est. Job. c. 15.* Az esztendőök száma bizonytalan.

Es így bizonyos, hogy mikor nem vélné az ember, akkor szállíttják ki e' Világból.

Soha nem vólt oly erős és hatalmas az Halál, minte' mostani időkben. Csak maga fegyverével csatázot régenten, az igen véneket szólítván ki az élők Laistromából, de most pestis, gutta-ütés, sziv-fogás, has-rágás, köfzvény &c. s' mind annyi-féle fok módokkal, mérges febefitő eszközökkel ostromolván az embereket, a' mikor nem-is vélik, meg-öli. Azért int bennünket Christus Urunk: *Vigilate itaq; omni tempore. Luc. 21.* Vigyázzatok azért minden időben. Es noha a' mint mondám, oly tökéletlenül ólalkodot az Halál, a' mi meghólt Méltóságos Atyánk-fiakörül, úgy hogy még a' Doctor sem gondolta akkor következendő halála idejét; de ugyan hogy kézfűletlenül ne találta sék, annak rendi fzerént reáemlekeztetém az Halálra: hogy ha Istennek úgy fogna tetczeni, kéfz lenne mind az életre s' mind az halálra, kit-is nagy resolutioval vet, s' Isten akarattyára hagyá magát, megmutatván hogy nem ragaszkodot vala ez árnyék világhoz fölöttéb. Még pedig az min én igen álmékkottam: azon halálos ágyában is oly beteges és el-erőtlenedet emberbe, oly erős, bátor,

bátor, és nem közönséges férfúi természet
rekefztetet vala. Mert egész beteg ágyában
femmi zúgolódását és békételenségét vagy
betegsége vagy halála ellen nem láttam.

A' békefséges-tűrést még életében meg-
szokván, mert sokszor czondorlot Hazánkat
mayd utolsó gyalázatra és veszedelemre hoz-
ni igyekező kborlók, Jószágit pufztitván;
fzaporán hozták a' gonosz hireket füleim hal-
lottára: most ezt a' Várafodat égették-föl;
most ama' faludat tűzzel vassal eméftették;
most amoda való szarvas-marháidat szántó
ökreidet haytották-el a' Sabæusok; most más
jószág-béli más nemű marháidat haracsolták
fel a' Chaldæusok; most amot ennyi jámbor
szolgaidat vesztették-el; most ama' Jószágod-
ban ennyi asztagidat égették-meg. Ugy hogy
csak egy nap-is, három s' négy rend-béli szól-
gák, vagy más rend-béli tisztek levelei hoztak
olyan szerencsétlen hireket; s' mind azokban
csak az egy csendes zúgolódás-nélkül való tű-
rés volt az orvosság, magamnak-is nagy csu-
dálkozásomra mondván nem egyszer: Ugyan
fok károk környékeznak engem édes Paterem!
mayd rész-szerént Sz. Jób sorsára jutottam.
Ezen békefséges-tűrése volt leg nagyob or-

vofsága halálos éskinos ágyában-is, sőt femmit nem retteget az Haláltul Minnyájunknak nagy példa-adásával.

Mely dolog nékem, s' másoknak-is kivált-képpen-való gondolkozást szörözhet. Mert közelgetvén az emberek halálok órájához, félnek, rettegenek, kapnak két-felé, szemek, szájok, ábrázatt yok változik. De leg-fő-képpen a' kiknek e' csalárdúl mosolygó Világban bőven részek vólt. Példa légyen ama' gazdag, hatalmas, Világ-javaiban zabállot Agág Király, *1. Reg. c. 15.* kit midőn Samuel Prophéta meg-ölt, nagy reszketve igy keferget: *Siccine separat amara mors?* Igy választé-el a' keferű halál? Lehetet vólna a' Méltóságos Rákoczi Ferencz Fejedelemnek elég oka a' felelemre és rettegésre. Mert ugyan nagy Urasággal megáldván az Isten, lévén fok Roppantot örökségi, és Világi javai; szűksége felett érzékenységinék gyönyörködtesére fok szépségi, mellyektől nehezen kellett vólna meg.válni; vólt kedves, édes, s' érette nagy gondokat, búkat s' fáradságokat föl-vállaló Anyya; vólt szerelmes édes Felesége, vóltak két kitsiny gyenge Virág-fzálai gyönyörűséges magzati, foroghatot vólna elméjében, hogy még fok-

fokkal tovább élhetet volna, lévén most virág-
zó idejében, úgy hogy mondhatná Ezechiás
Királlyal: *præcisa est velut à texente vita mea:*
dum adhuc ordire succidit me. Isai. c. 38. El-
metczetet mint a' Szövõtül az én életem: még
midõn el kezdeném el metczet engé. Idõmnek
leg jób korában gázola-fõl a' kegyetlen Halál,
hogy csak most szabadult-meg rettenetes
gondos költséges galibáitul, s' csendessen él-
hetet volna márez után. Ezeket s' többeket
a' feléket meg-gondolván, nagy rettegéssel
mondhatta volna: *Siccine separas amara mors?*
Igy válasté-el a' keferû halál? De semmit ollyat
nem; hanem nagy bátorsággal, és Férfiúi fzi-
vel várta halálát, mert nem vala teste s' lelke
ez Világi gazban el-temetve, az eleven Nap-
hoz igyekeztvén oda-fõl, Czimeres Sassa-
is azt hozván magával. Mely noha minden
madaraknál fõllyeb emelkedik szárnyaival, a'
termézet vizsgálók írása fzerént; de ugyan
oly magafról-is az alatta lévõ földet meg-lát-
tya: úgy, noha nagy méltóságra fõl-em-lte
vala Isten a' mi meg-hólt Fejedelem Atyánk-
fiát, de ugyan szemlélte onnan-is a' földet, s'
tutta magát földbõl valónak lenni: *Pulvis es*
& in pulverem reverteris. Gen. c. 3. Por vagy és

porrá

porba tér sz; nem ragaszkodot a' földé léendő jókhoz.

Sok, erős férfiúhoz illendő kemény cselekedetek voltak Sz. Dávid Királyban 1. Reg. c. 17. a' miht hogy azokról maga téfzen emlékezetet, biztatván és bátoritván Saul Királyt, hogy attul az Isten-népe káromló és gyalázó nagy hústoronnytúl Goliáhtúl meg ne ijedne, így szólván: *Pascēbat ser-vus tuus patris sui gregem.* Legelteti vala a' te Szólgád az attya nyáját, és el-jő vala az Orofzlány vagy a' Medve, és el-vifzi vala a' Kost a' Nyáy közzül, és meg-üzém azokat, és meg-verém, és ki-ragadám szájokból: és azok ellenem támodnak vala, és meg-fogám az állokat, *Et suffocabam interfecibamq; eos,* és meg-fogám és meg-ölém azokat: s' ugyan azon Sz. Írásból ki-tetczik hogy dicshőlegessen meg-győzte Goliáthot.

Ezek mind nagy, s' igen erős férfiúi hatalmas cselekedetek, de magát-is láttatot meggyőzni Sz. Dávid, és minden erőshőgének hátarit fellyül halladni; midőn minden ellenségek közt leg-hatalmasb, és leg-kegyetleneb ellenségét bay-vivásra maga eleibe kívánta mondván: *Notum fac mihi Domine finem meum, Et numerum dierum meorum quis est? Psal. 38.*
Ad tut.

Ad tuttomra nékem Uram az én végeimet, és a' napim száma mennyi légyen? Imé az Halált kívánta, az egész emberi nemzetnek legnagyobb ellenségét, nem rettegván tőle, s' bátor szível várta.

Ama' kérdésre: Mi volna az Erősség? bölcs Aristoteles így felelt: *Fortitudo est virtus animosi, per quam non facile mortis metus ingruit.* Bátor szívnek ereje, mely által az halálnak féltelme nem könnyen rohan az emberre. Bizonyára erőss-is, a' ki az halál kegyetlenségétől nem retteg; kinek csak emlékezeti-is rettenetes, mert hiszem az haláltul a' természet is irtózik; mert az embert vadon-erdőnek kösziklás pufzták barlangi közzé láttatik vinni; mert az jelen való dolgokat tudván, s' a' következendőket nem, amazoktól nehezen válnunk meg, s' emezektől irtózunk. Nem hiába írják a' Kép irók az Halált fülek nélkül, hogy a' könyörgőket és esedezőket meg ne halgassa; szemek nélkül, hogy a' keferedet szívű emberek személyét epefztő keferűséget ne lássa; homlok nélkül, és orcza nélkül, hogy maga kegyetlenségén meg ne pirullyon; nyelv nélkül, hogy senki ne várhasson tőle csak egy vigasz-

taló szócskát-is; has nélkül, hogy emberi érzékenysége ne légyen. Csak csupa csontyait mutogattya az Halál, az az: a' tegzet és nyilakát, a' nyomorék emberi állatnak halálos febesítésére.

Azon kegyetlenségét akkor mutatta leginkább, midőn az Eletnek kezdőjét az hatalmas Istennek Fiát, nem engedztelődvén semmit a' kö-fziklák firásával, a' földnek meg-rendülésével, az Egi ragyagó Fáklyák szomorúságával, az egész Világ fényeskedő-Szemének a' Napnak gyászban öltözésével, a' menyei Angyalok keserves bánattyokkal, engedztelhetetlen furiával az élők könyvéből ki-tutta mondám az Isten Fiát; és csak első szívbeli tekintettel magában ki-ábrázolván az Halál képítédes Idvözítőnk az Olay-fák kertében, úgy meg-rettents' meg-szomorodot, hogy *factus sit sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis super terram. Luc. 22.* Es lőn az ő veritékje, mint a' földre folyó vérnek csöppei.

Az Halálnak ily nagy rettenetes völtát látván, meg-gondolhattuk mely nagy erőf-ségű férfiú völt Sz. Dávid, kívánkozván vele

meg-

meg-harczolni, mondván: *Notum fac mihi Domine finem meum, Et numerum dierum meorum quis est.* Adtuttomra nekem Uram az én végemet, és a' napim száma mennyi légyen. Ebből tetczik már ki az Halálon való győzedelme ennek a' Méltóságos RAKOCZI FERENCZ FEJEDELEMNEK; a' ki halálához közelgetvén, nem retteget, hanem nagy bátorsággal várta bődlog ki-múlását. Itt tellyesedik-bé bizonyára ama' dicsiretes Poëtának Horatiusnak szép verse, mellyet Sz. Agoston Doctornagy lelki oktatásra hoz elő *Tom. 5. de Civit. c. 14.*

*Fortior est qui se, quam qui fortissima vincit
Oppida, nec Virtus altius ire potest.
Arduares vicisse alios, victoria major
Est animi fluctus composuisse sui.*

Erőssébb a' ki magát, és szivének föl-háborodot hajait meg-győzi, hogy sem a' kileg erőssébb roppantot Városokat maga hatalma alá vétt; s' föllyeb sem mehet annál az emberi erő. Nem rettegvén azért Halálátulez a' Méltóságos R. F. F. magát és mindent meg-győzött, úgy hogy képeben kérdezhethém ama' Sz. Pál igéjével: *Ubi est mors victoria tua? 1. Cor. 15.* Hol vagyon halál a' te győzödelmed?

Bátorsággal várta mondám halálát; mert Báthori nagy Vérből valónak magát akkor-is mutatta, a' mint hogy bátran meg-vivot vala régenten a' nagy fene Sárkánnyal Báthori, s' meg-is győzte; ugy bátran meg-vivot Báthori dicsiretes Véreből szármozot Méltóságos R.F. Fejedelem a' nagy fene Sárkánnyal az Halállal s' meg-győzte. Meg-győzte, midőn halálával életet nyert bóldog ki-múlásával. Mert Istenével meg-békélet intésemre figyelmezvén; ellenséginek szívéből meg-bocsátot, édes Idvőzítőnk, és Sz. első Martyr példáját viselvén maga előtt; nagy töredelmességgel meg-gyónván, és háromszor-is a' Sz. Oldást fel-vévén; az Ur-Testével részesülvén kívánsága szerént, az Udvár-népének s' édes kedvesinek jelenlétekben; végtére a' Sz. Utolsó-Kenetet-is magára vette, bé-tellyesítvén az engedelmes Sz. Dávid szép intését: *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra. Psal. 94.* Ma ha az ő szavát halljátok, meg ne keményicsétek szíveteket. Akkor-is minden szűkséges általam lett Isten szavaira szívét meg-lágyította, és midőn a' lélekzetnek nehezen járása miat nem szellőztethette szívének

vének hévségét, nem-is szólhatot a' mint kel-
let, a' szép Imádságokra figyelmezet, Istenes
kérdésimre ottan-ottan vagy jelt adván, vagy
egy s' két szóval engedelmeffen felelvén, fok-
folyos fáydalmi és szenvedési után, Lelkét
szép csendessen az ő Teremtő Istenének adá,
kedvesinek s' másoknak-is el-feleythetetlen
keferüségére.

Ki-adá Lelkét, s' meg-hala. De kicsoda?
Keresztyén Anyaszentegyházunknak erős
gyámola; kit méltán annak mondhatok meg-
ifjért igaz Vallása mellett el-követet fok-féle-
buzgólkodásira nézve. Mert az holott annak
előtte, Országunkba szököt Uy-Vallás, kár-
hozatra-való fényeskedésével nagy pompá-
val, s' fen-hejazó dagályofsággal mételyellen
igen ki-terjedet vala, és Igaz Vallásunkat ör-
dőgi dühösséggel s' irigységgel ostromlotta
vólna, ottan Istenes Báthori-Agban óltatot
Rákoczi csömötének kedves gyümölcse, Val-
lásunknak drága kertét Nemessen ékesítette.
Nem-de nem Patak, az lévén a' több Helyek-
nek-is feje, s' azért azokról nememlekezem,
mocskos fészke vala az Uy-Vallás tojomá-
nyának? De már most, mint régen Christus

Urunk Sz. Kerefztit el-vivén a' Persák arról az helyről, az holot rayta függöt a' Világ drága váltsága, szent emlekezetit ki akarván az igaz Hivék szivéből óltani a' Sz. Kerefzt ellen-ségi; és Heraclius Császár ismét nagy buzgósággal előbbeni igaz helyére állította azon Sz. Kerefztet. Ugy a' Méltóságos R. F. Fejedelem-is (ellenkezdőinket értem) a' Persiábeliek által ki-űldöztetet igaz Vallásunkat, előbbeni helyére állítván, a' Jesus Nevét Jefuiták Sz. Szerzetinek Titulusát erős Fundatioval oda állatta édes jó Annjával edgyűt. Oly reménséggel, hogy Istennek Atyai jó vóltából az igaz Vallástól el-fajult Magyarok előbbeni Sz. életre térjenek, vad erkölcsöket meg-fzelidicsék, és csudálatos változással Mennyei emberekké legyenek; kiket az Uytébolygó Vallások tellyességgel földhöz és testhez ragasztottak vala; és ugy a' kivánt Ecclesiánk-béli szép csendességgel meg-vigasztallya szomorú sziveinket a' nagy hatalmú Isten, RAKOCZI és BATHORI Háznak-is Istenes buzgolkodása által.

Meg-hala mondám, de még-is kicsoda?
Az haláltul nem irtózó; ez Világi hamar elmű-

múlándó jókban el nem merült; zúgolódás-
nélkül sulyos betegségit vífelő; más emberek
javait kit fokszor hittel bizonyítot előttem
hamiflan nem kívánó; ember bőcsüllő; min-
denkevéltség nélkülváló; Jobbágyinkönyö-
rülő, amaz Világ részeire ki-hatot, Országát
szerető, Nevezetes, Tündöklő, Hatalmas,
Vitézigaz Magyar (mind Attyáról mind An-
nyáról, kiknek ha csak dicsőffleges Neveket
halljuk-is vagy olvassuk, fok Országokban
hires Genelogiájok ezünkben forog) Ráko-
czi és Báthori Familiából való Méltóságos
Választot Erdélyi Fejedelem RAKOCZI FE-
RENCZ. meg-halalokaknak igen nagy szomor-
úságára.

Ugy annyira, hogy csak én magam-is lát-
ván ezt a' váratlan Metamorphofist Válto-
zást, illyen-képpengondolkottam: Attavól-
na Isten, hogy ezt a' Méltóságos Rákoczi Há-
zat ezen nagy keferúségre nézve soha ne lát-
tam volna! és ha lehetne meg-váltanám ha-
lálát s' életemet oda adnám, és a' koporsóban
helyette fekünném, ha Istenem akarattját az-
zal meg nem bántanám. Erre való indító o-
kom pedig ez: hogy Szerelmefinek maydki-
mond-

mondhatatlan keferűségeket el-forditanám; hogy e' romlot Országának egy nagy Oszlopa fön maradna; hogy Keresztyén Anyaszent-egyházunknak erősgyámóla s' terjesztője tovább élne; hogy Coronás Királyának engedelmefféggel és hálá-adással szolgálna; hogy ennek a' nagy emlekezetű Familiának tovább való dicsiretes Nevezetinek gyarapítója lenne. Ha azért csak én-is így kefergettem, hát mit gondoltok kegyes Halgatóim szerelmes édes Annyának s' Feleségének szomorú fáydalmának vóltáról?

Hogy Sz. Lukács Evangelista ama' keferedet Özvegy Afzonynak szerencsétlen, és szívét s' testét szorongató forsát le-képezné rövideden, csak e' rövidigéket veszi elő: *Ecce defunctus efferebatur filius unicus Matris suae, & hac vidua erat. Luc. c. 7.* Imé egy halot vitetik valaki, egyetlen-egy fia az Annyának, és ez özvegy vala. Azzal a' szóval: Egyetlen-egy fia az Annyának, minden keferűségét egybe-foglalta Sz. Lukács. Már én-is a' keferűségnek nagy vóltát azzalki-mondottam: *Filius unicus Matris suae Franciscus Rakoczi effertur.* Oh! egyetlen egy fia az Annyának Rá-
koczi

koczi Ferencz Fejedelem ki-vitetik. Sz. Dávid-is a' szomorúságnak nagy vóltát akarván ki-jelenteni, ugyan csak azont mongya, midőn kedves baráttyát Jonathást sirattya: *Doleo super te frater mi Jonatha; sicut mater unicum amat filium, ita ego te diligebam. 2. Reg. c. 1.* Bánkodom raytad, igen ékes atyám-fia Jonathás; mint az anya szereti az ő egy fiát, ugy szeretlek vala én téged. Ezt az Anyai nagy keferüségét halmazza, ily hamar özvegységre maradt Feleségének szomorúsága; ezt a' nagy bánatot neveli két neveletlen, mind a' kettő mayd jobbára csak firnyi tudó, Arvácskája.

Aradgyatok már keferves firalomnak se-bessen folyó Pataki, Nevezetes Patak Urának Halálán! nagy okod vagyon a' köny-hullatásra; Te régen nagy dicsőffeges Nevezettel Világ szerte tündöklő ékes Magyar Ország! midőn ily fényes Csillagid, és erős Bástyáid, behomályosittatnak és le-romolnak. Ha nem látnám és nem tudnám fölöttéb való sziv-béli szomorúságtokat, néktek-is mondhatnám: Keferegjetek igaz szeretetből származot szerelmes Annyának és Feleségének zokogási!

Siráfnál még többet nem tudó gyenge Virág
szálocska kis RAKOCZI FERENCZ úrdogaly, ily
hamar Arvaságra maradt elégtelenségeden!
Te-is máfik, noha időre jobban meg-erősö-
döt, de kis Afzonyi rendedre nézve, gyengéb
Virág szálocska RAKOCZI JULIANKA szomor.
kodgyál édes jó Apádnak túled meg-válásán!

Néked igen meg-keferedet Anya, nagy
Méltóságú nagy Nemzetű Méltóságos BA-
THORI SOPHIA Fejedelem Afzony, egyetlen
egy Fiad s' azzal minden Világi gyönyörűsé-
ged meg-halván, nagy okot hagyot a' keferü-
ségre. Néked édes kedvedet kereső Társod-
tul meg-fosztatot Méltóságos ZRINI ILONA
Fejedelem Afzony, el-feleythetetlen gyászos
életet hagyot, téged igen kedvedre tartó Urad
hamar halála. Néktek két kis Arvácskák, leg-
közeleb Istáp nekül való gyenge fiatalocskák,
csak jay-kiáltásra való nevedékenységet ha-
gya szerelmes Apátok. Néked-is Méltóságos
Grof Rákoczi Ersébeth Afzony, kit közel-
való Vérséggel öfzve-szerzet vala a' nagy
Nemzet, Familiádat hiresítő jó, édes, szép A-
tya-fiúi szeretettel veled élő Bátyád, szivedet

és szemeidet a' keferűségnek fegyverével meg
sérthette. Mert meg-hólt, soha többé nem
láttyátok, véle nem nyájaskottok, magatokat
véle nem gyönyörköttetitek; s' imé most Vég
búcsút-is tőletek vészzen.

Leg-elsőben, hóltom után-is nagy aláza-
toffággal és hálá-adással Te rolad emlékezem,
Hatalmas Romai Császár, Magyar Ország
Coronás Királya LEOPOLDUS. A' mit
az Isten Angyala Gedeonnak mondot vala,
Leopoldusi Oroszlányi erődre, és szerezcsés
Országlásidra nézve, méltán néked mondha-
tom; *Dominus tecum Virorum fortissime. Judic.*
c.6. Az Ur veled leg erősebb férfiú. Azon nagy
hatalmu Ur légyen meg-jutalmazója hozzám
mutatot kegyelmednek; és hogy veled szűle-
tet kegyefségedet az én Szerelmesimen fön
tarcsad, azon nagy irgalmu Istent fogom
mindenkor éretted imádni.

Ez után, hozzád szóllok, ez igengyáfos
koporfómnak sötétes ormozattya alol, Méltó-
ságos Báthori Sophia Fejedelem Afzony,

édes jó Kegyelmes Anyám, Fiúi nagy engedelmeffel követlek életem minden napjairól, melyekben meg-bántottalak. Köszönöm érettem föl-vállalt éjjeli nappali fok-féle törődésidet. Hálá-adással vészem hogy engem ez Világnak szülvén, Istenemnek az igaz Catholica Religioban fok buzgó Istenes óhaytá-fid és oktatáfi által adál, ismét az után ugyan ez Világnak, magadnak, kedvesimnek igen nagy epefztő és faggasztó fáradságiddal új-jolag adál, hogy nagy aggódásoddal magamra s' minden javaimra, magadat-is el-felelytvén, nem mint közönséges Anya, hanem az Anyák közöt kivált-képpen tündöklő Anyai gondoskodásoddal, és szerezetettel vífeltél gondot, még pedig illyen bóldogtalá és fel-zavaradot időben; ugy hogy férfiúi nagy elméket-is elnyomtak volna azok a' fok fontos gondok. Hogy Magyar Országban mind eddig hallatlan ékes és nagy Lelki pompás temetséget gondolál ki az én örökké való jómra. Ugy hogy méltán mondhatom, a' mit böles Salam az okos és Istenes Afzonyról szólott: *Da-*

*teci defructu manuum suarum; & laudent eam
in portis opera ejus. Prov. c. 31.* Adgyatok néki
az ő kezeinek gyümölcséből: és dicsíriék őtet
a' kapukban az ő cselekedeti. Hirdetteffék di-
csireted mindenűt; és mind azokért az örök
jóélettel fizessen. meg a' nagy hatalmu Isten.

Már néked beszéllek szírelmes Feleségem
Zriny Ilona, lelkeddel bizonyitom igazán s'
igen szírettelek, és kivált-képpen kedvedet
kereső Urad valék, s' Országok előtt-is meg-
mutattam azt. Irja Plutarchus L. de defun.
hogy a' régiek jó-akarójok és baráttyok teme-
tő helyei fölibe a' Szívet ki-metczettették, je-
lentlyén azzal hogy el nem feletkeznek rólok s'
holtok után-is szíretik. En-is azt kívánom
tűled s' elég az nékem hogy holtom után-is
szírefsz. Isten malasztya szállyon reád; ha
vétettem, noha lelkem nem vádol, mert tut-
tomra csak rósz szóval sem illettelek soha,
meg-bocsás.

Néktek édes kicsiny nevetlen Arvács-
káim, kiknek gyönyörűségétől ily hamar el-

válafzta, Oh nagy siralom! az irigy Halál;
másként nem mondok, hanem: hogy a' minden
Arváknek Attya vigyázzó életetekre, vagy ő-
is abba reménségem; mert ha azt fogatta az
ővéinek, hogy: *capillus de capite vestro non per-
ibit. Luc. 21.* Egy haj-szál a' fejeteokről el nem
vész; annál inkább életetek, csak Isten dicsire-
tire éllyetek, Az után gondviselesteget sze-
relmes Anyáitokra bizom, hogy azoknak vi-
gafsztalására ti bennetek maradhattok holtom
után-is ez Világon.

Te-is kedves Hugom Afzony, Méltósá-
gos Grof Rákoczi Ersébeth Afzony, ha vé-
tettem meg-bocsás. Isten tisztességére és a'
Rákoczi Familiának Nevezetire ély böldegül,
Több Atyámfiaival és Rokonimmal edgyűt.

Te rólad sem feletkezem-el ékeffen tün-
döklő, fok szép Nemesféggel virágzó Nemes
Sáros Vár-megye. Böldegicsa Isten min-
den lakosidat, és Nevem maradgyon raytad
fok számos esztendőkig.

Vége-

Végtére; Isten légyen Minnyájatókkal,
és meg-jutalmazója hogy e' szomorú utolsó
orámő jelen leñi nē neheztelléttetek. Ellyetek
még Istennek tetczik, mert tovább nem lehet.
Miként a' nagy hegyről le-gördülő kővecske,
az Halálnak világos példája, a' Nabuchodo-
nozornak nagy álló képit, melynek egy ré-
fze jéles jó aranyból és ezüftből vala, egy
része pedig rézből, vasból, cserépből vala,
meg-üté; ottan mindgyárt: *Redacta quasi in
favillam aestiva aera, quae raptasunt vento. Dan.
c. 2.* Es lőnek mint a' nyári szérűnek pozdor-
jái, mellyek el-ragattattak a' féltől. Ugy
nagyot, Urat, gazdagot mint az aranyat és
ezüftöt; kicsinyt, szólgát, szegényt mint
a' rezet, vasat, cserepet el-ront a' kis kővecs-
ke az Halál. Arra czélozot Aragoniának
Királlya Alphonsus, midőn kérdezték! *Qua-
nam res Principes aut privatos, Divites ac pau-
peres aquaret? Panor. L. 4. de gest. ejus.* Így fe-
lelt: *Cinis.* Micsoda téfzi egyenlővé a' Fe-
jedelmeket és közönséges emberket, a' gaz-
dagokat és szegényeket? Az Hamu. Min-

dent

dent utánnam várok; meg kell lenni; nincs
haszna az Exceptionak, Repulsionak, Con-
tradictionak.

De látván a' nagy keferüséget, még en-
nehány szóval tartoztatlak én kedvesim.
Gondollyátok-meg, hogy az Isteni kegyes-
ség nem méri az ő kedvesire, oly teli keferü
pohárát, hogy valami enyhítésre való vi-
gafztalását fön ne tartaná. Kicsoda vólt ez
Világon inkább a' fulyos probáknak czélya,
mint Sz. Jób? de még-is az őrvendeztető
eszközöket Sz. Jób házából éppen ki nem re-
kesztette. Titeket-is édes kedvesim, az Ur
keze az én Halálommal meg-látogatot fa-
nyarán ugyan, úgy hogy rész szerént kefe-
regve mondhatnátók Sz. Jobbal: *Manus Do-*
mini tetigit me. Job. c. 19. Az Ur keze illetet
engem. De hagyot az ő nagy irgalmából
vigafztalástokra való kedvezéseket. Mert:
miserationes ejus super omnia opera ejus, Psal.
144. Az ő könyörületessége minden cse-
lekedeti fölöt.

Meg-váltál édes Anyám egyetlen egy
Fiadtul, s' te-is kedvedet kereső Uradtól fze-
relmes Feleségem, de két kis Unokácskát és
Gyermeket hagyot Isten helyette. Engesz-
telheted keserves szivedet azzal-is jó kegyes
Anyám, hogy a' sötét Eretnekségnek töm-
lőczéből, Istenes cselekedetid által föl-hay-
nallottam az igaz Ecclesiában; mint ama'
Sz. életű Monica Afzony, esedezése által
maga fiát Sz. Agostont az igaz Hitnek szül-
te; mely igaz Hitet én ugy meg-ismértem
vala, hogy halált-is érette kész voltam vol-
na szenvedni. Hogy abban az Isten Házá-
ban, mellyet Tellyes Sz. Háromságnak Tisz-
teffégére a' Pater Jesuiták Szerzetinek csi-
náltattál Calsán, az én Testem fog nyúgod-
ni. Hogy tisztellegessen léptem Kaporfom.
ban, hogy örökké meg-maradandó pompá-
val ékesítettétek temetésemet, hogy az igen
terhes galibáktúl életemben menekedvén
meg, reátok annál keveseb gond maradot,
hogy fok betegségektúl, galibáktul, törő-
désektúl lettem távuly halálommal; mert
mayd meg-eppettem vala e' Világnak föl-há-

borodot habjai közöt. Imé mennyi fokokotok vagyon, hogy nagy keferüségteket engesztellyétek.

Kérlek azért a' nagy Isten kedvéjért édes jó kegyelmes Anyám, és szerelmes Feleségem, a' rendetlen gyötirelemnek békét hagyatok, mert azzal engem föl nem támasztatok; magatoknak és az Arváknak igen igen ártotok; Isten akarattya ellen ne tufakodgyatok, hallottátok Sz. Pálnak ama' szép mondását: *O homo tu quis es qui respondeas Deo? nunquid dicit figmentū ei qui se finxit, quid me fecisti sic? Rom. c. 9.* Oh ember te ki vagy, hogy meg-felely az Istennek? vallyon mongyaé az alkotmány annak a' ki őtet alkotta, miért alkottál engem így? Pörölhetteké az egész Emberi nemzetnek alkotójával, hogy mért vett-ki engem e' Világból? Sz. Dávid Király, még szerelmes fiacskája halálóffan beteg vala, bötölt, firt, földre borult kérévén az Istent, hogy meg-tarcsa, de hogy meg-hólt a' fiacskája, véget vete a' keferüségnek mondván: *Quare jejunem? nunquid*

potero

potero revocare eum amplius? 2. Reg. c. 12. Mi-
 ért bötöllyek? viz/sza-hozhatomé ötet töb-
 bé? Ti is édes kedvesim, ha meg-ölnétek-
 is magatokat, azzal semmit sem használtok,
 hanem inkább érettem imádkoztatok ez után-
 is, és imádkoztatsatok; a' mint szépen ta-
 nácsollya Szent Chriftomus Hom. 61.
*in Joan. Honor mortuo, non fletus est non eju-
 latus, Hymni & Psalmi: vis honorare mortu-
 um, fac eleemosynas, qua tibi in multis fletibus
 utilitas?* Ha hóltom után jóval akartok hoz-
 zám lenni, ne sirjatok ne jaygassatok, hanem
 imádkoztatok és alamifnát adgyatok. Min-
 dent néktek hattam, csak az a' Kincs vagyon
 velem, mellyet életemben lelkemnek keres-
 tem, és a' mivel lelkemet föl-ékesítettétek
 fok *Requiemet* mondatván. Semmit magam-
 mal él nem vittem, mondván Sz. Jóbal: *Nu-
 dus egressus sum de utero matris meae, & nudus
 revertar illuc. Job. c. 1.* Mezeitelen jöttem az
 én anyám méhéből, és mezeitelen térek oda,
 az az: Semmit a' földből nem hoztam, sem-

mit oda nem vifzek. Légyen a' végső Szó
Tiétek; mondván: Nyugodgyék békef-
ségben RAKOCZI FERENCZ

Lelke! és az jó világosság fé-
nyeskedgyék néki.

AMEN.

REQUIESCAT IN SAN-
CTA PACE.

